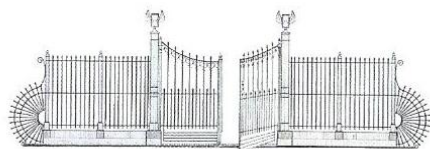
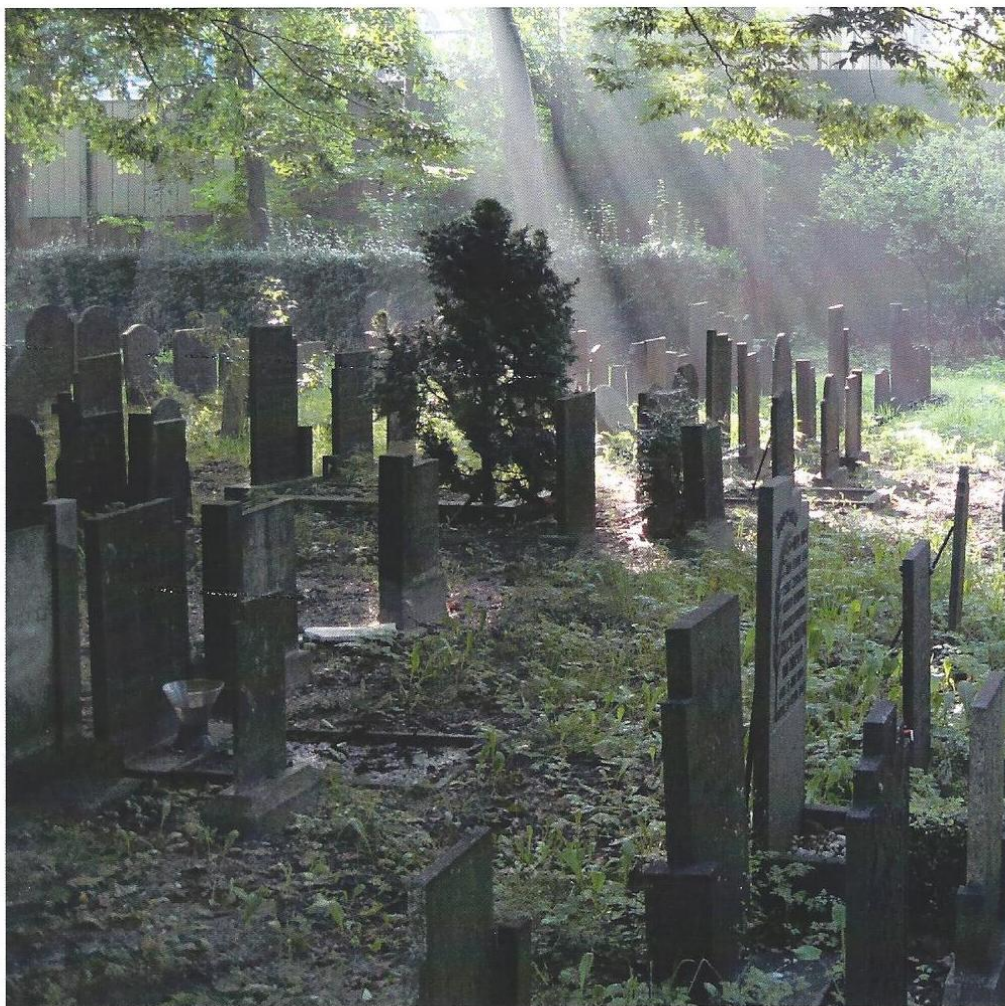

Jaargang 16 nr. 31 voorjaar 2015

Stichting Oude Begraafplaats Gouda

Lopende, gedane en komende zaken

Ereburgerschap Inez Meter

Tot haar grote verrassing is Inez Meter vrijdag 10 april jl. benoemd tot en gehuldigd als ereburger van Gouda. Dit gebeurde voorafgaand aan de onthulling, op diens 100ste geboortedag, van het beeld van Leo Vroman, dat is geplaatst op de Chocolade-fabriek. (Over Vroman verderop in deze nieuwsbrief meer.) Dat is geen toeval. Altijd was Inez de verbindende schakel tussen de geëmigreerde dichter en zijn geboortestad Gouda.

Inez Meter

Wij feliciteren haar van harte. Het is een terechte erkenning en een blijk van waardering voor het vele werk op het gebied van beeldende kunst, letteren en poëzie dat ze gedaan heeft en nog steeds doet voor onze stad. Niet specifiek genoemd in de argumentatie, maar voor ons van onschatbare waarde, is haar inzet voor onze stichting. Ook hier toont ze haar grote betrokkenheid bij de cultuur in onze stad, in dit geval de funeraire cultuur.

Jaarstukken 2014

Het jaarverslag 2014 en het financiële overzicht 2014 zijn opgesteld en goedgekeurd. Belangstellenden kunnen deze stukken raadplegen op onze website.

Werkmiddag Croda-medewerkers

Op 10 april, begunstigd door mooi weer, hebben 9 werknemers van Croda, hand en spandiensten verricht op de begraafplaats. De mannen hebben hard gewerkt. Deze keer niet in het groenonderhoud (want van groen was nog weinig sprake), maar met het herstellen van grafzerken. Het was letterlijk zwaar werk,

Croda-medewerkers in actie

maar met vereende krachten is het gelukt om een aantal graven te herstellen. De stichting stelt deze geboden hulp zeer op prijs.

Beheerplan

Een nieuw beheerplan voor de begraafplaats is in voorbereiding. Hopelijk is hierover in de najaarseditie van deze nieuwsbrief meer te vertellen.

Container

De inrichting van de container op de begraafplaats is nagenoeg voltooid. Dit betekent dat het baarhuisje weer gebruikt kan worden als expositieruimte. Binnenkort gaan we het interieur van het baarhuisje een opknappbeurt geven en de ruimte herinrichten. We hopen voor open monumentendag (in september) de inrichting voltooid te hebben.

We zijn in dit kader nog op zoek naar een stalen archiefkast. Misschien dat één van de lezers van dit blad ons kan helpen?

De container in gebruik

Dit zijn de belangrijkste actualiteiten. In dit blad treft u verder nog een aantal lezenswaardige artikelen aan, variërend van een relaas uit de oorlog via een impressie anno nu uit Leiden tot de poëzie van de vorig jaar overleden Leo Vroman, die dit jaar 100 zou zijn geworden. Veel leesplezier toegewenst!

Ed van Rossum

Voorzitter Stichting Oude Begraafplaats Gouda

Bominslag Fluwelensingel

4 mei, dodenherdenking, nadert alweer snel. Met dit in gedachten was het wel toepasselijk dat ik in het streekarchief Midden-Holland een boek aantrof dat door het Van Ma(a)ren Genootschap is samengesteld en uitgegeven door Gigaboek.

De titel van dit boek luidt: *Genealogie van het Utrechtse geslacht Taets van der Maeren, tak Gouda, van de 12e tot in de 21e eeuw*. Anders dan deze nogal wijdlopijge titel doet vermoeden, is er veel interessants in dit boek te ontdekken, ook in relatie tot de Oude Begraafplaats.

Omdat hier een aantal personen met die naam liggen begraven, nam ik het boek met extra aandacht door. En inderdaad kwam ik die namen tegen. Mijn belangstelling richtte zich met name op een brief die getuigt van het bombardement van 25 februari 1941 op de Fluwelensingel 42-43-44.

Bij de bominslag kwamen zeven personen om het leven :

- B.x.7 Dirkje Kruisheer-Schouten en
- B.x.7 Gerarda Nicoline Ningetje Kruisheer; beiden wonend op nr 43
- B.f.17 Johanna Cornelia van Maaren-van Tellingen en
- B.f.17 Cornelia Maria van Maaren, beiden wonend op nr 44
- D.f.10 Henriette Catharina Willemsen, kostgangster op nr 44
- B.f.16 Lourens Mettau en
- B.f.16 Hendrika (Henny) Sliedrecht; deze twee laatstgenoemden fietsten toevallig langs.

Elk jaar op 4 mei worden door de Stichting bloemen bij de graven van de oorlogsslachtoffers gelegd, ook bij die van de zeven personen van de Fluwelensingel.

Bron:

Genealogie van het Utrechtse geslacht Taets van der Maeren, tak Gouda, van de 12e tot in de 21e eeuw, samengesteld door het Van Ma(a)ren Genootschap (uitgever Gigaboek, Heerhugowaard).

Koos Massar

Hierna volgt een persoonlijk getint verslag van de dramatische gebeurtenissen op de Fluwelensingel.

Familietragedie

Een persoonlijk verslag van het bombardement van de Fluwelensingel

Op de avond en nacht van 25/26 februari 1941 vond een wel heel droevige en intreurige gebeurtenis plaats in het leven van de familie Van Maaren. Ik was ongeveer vijfenhalf jaar getrouwd met de oudste zoon uit het gezin, Pieter van Maaren.

Na het overlijden van mijn schoonvader, Aart van Maaren, zijn mijn man en ik in de 'Lederhandel en fourituren' aan de Peperstraat 48 gaan wonen en werken. Het huis waar de familie zoveel jaren gewoond heeft. Mijn schoonmoeder wilde zo graag op één van de singels in Gouda wonen. Na al die jaren aan de achterkant van het oude huis te hebben gewoond – de zaak was aan de voorzijde – zou ze eindelijk een wat gezelliger uitzicht krijgen. Haar enige dochter Corrie en haar jongste zoon Johan woonden nog thuis.

Via een makelaar kon zij toen een huis, een heel mooi pand, aan de Fluwelensingel huren. Het huis was eigendom van een Joodse familie, maar dat wisten wij toen nog niet. Mijn schoonmoeder was

heel erg angstig voor het oorlogsgeweld, en zelfs zodanig dat mijn man en ik daar heel bezorgd over waren. Verder genoten zij en ook Corrie van het gezellige uitzicht. De Fluwelensingel was in de binnenstad van Gouda één van de mooiste plekjes om te wonen.

Het was de winter na dat verschrikkelijke bombardement van Rotterdam. Alles moest verduisterd worden. En 's avonds steeds die zoeklichten in de lucht. Zo hier en daar vielen bommen op willekeurige plekken. Het was de bezetters alleen te doen om ons murw te krijgen.

Die vreselijke avond van 25 februari 1941 verliep aanvankelijk heel normaal. Johan was in de oorlogsdagen motorordonnans geweest en levend en wel uit de oorlog teruggekeerd. Mijn schoonmoeder lag die bewuste avond op bed, ziek maar ze mankeerde niets ernstigs. Johans vriendin wilde die avond wat vroeger naar huis, ze had hoofdpijn. Corrie vroeg nog: 'Gaan jullie nu al weg, wat ongezellig.' Achteraf bleek het echter hun redding te zijn.

Toen ze het huis verlieten, kwam net hun kostganger (Henriette Catharina Willemsen), een mevrouw uit Rotterdam die daar een baan had, binnen. Ze durfde 's nachts niet in Rotterdam te blijven. Johan wenste haar een rustige nacht toe. Hij en zijn meisje waren amper vijf minuten aan het lopen, of ze hoorden het zware geronk van een vliegtuig. Even verderop groetten ze nog een verloofd stelletje dat in de donker voorbijfietste.

Toen klonk een gesuis; meteen daarna de dreun van een vreselijke explosie. Johan liet zijn meisje los en wilde naar huis rennen. Want wat zou zijn moeder geschrokken zijn.

Toen hij in de duisternis dichterbij het huis kwam, bleek er geen huis meer te staan. Niets dan een chaos van puin en ellende.

Hij riep maar steeds: 'Moeder, waar ben je?' Er kwam geen antwoord. Het jonge paartje dat ze net nog gegroet hadden, lag op straat; beiden waren er zeer slecht aan toe en zijn al gauw

overleden. Corrie is op haar gekerm nog vrij snel gevonden en meteen naar het ziekenhuis gebracht.

Johan nam via burens telefonisch contact met ons op. Wij waren door die klap ook vreselijk geschrokken. Maar je durft niet te denken dat het weleens iemand van onze familie zou kunnen zijn. Ik weet niet meer hoe ik reageerde, ik liep letterlijk en figuurlijk leeg. Mijn man ging er direct heen. We hadden twee kleine kinderen, en daarnaast was er mijn tante waar ik voor moest zorgen. Enkele burens zijn in die vreselijke nacht bij mij gebleven.

Detail bominslag Fluwelensingel

Mijn man belde mij 's nachts. Hij zat met Johan samen aan het bed van de zwaargewonde Corrie; om vier uur in de ochtend is zij overleden. Zo nu en dan was ze wel even bij kennis geweest. Ze heeft nog afscheid kunnen nemen. Haar wens was dat ze met haar moeder in het huis waar zij geboren was en altijd gewoond had (ons huis aan de Peperstraat), opgebaard wilde worden. Tussen

12 en 4 uur 's nachts moest van de Duitsers het zoeken naar moeder gestaakt worden. 's Morgens hebben zij haar gevonden. Zij had een zware wond aan de zijkant van haar hoofd en moet op slag dood geweest zijn. Ma en Corrie hebben samen in de alkoof, zo noemde men dat tussenvertrek, opgebaard gestaan.

Vroeg in de ochtend kwam Johan naar ons huis. Hij zei: 'Pieter, hier ben ik – zonder moeder, zonder zus, geen thuis meer, geen bed, geen kleren.' Dat vergeet ik nooit. Johan heeft twee jaar, tot zijn trouwdag, bij ons gewoond. Het was een fijne en gezellige jongen, ook voor onze kinderen. Op de plek waar het huis heeft gestaan werd een schutting getimmerd. Het heeft wel veertig jaar geduurd voor het pand mocht worden verkocht. De Joodse familie is nooit teruggekeerd.

Het bombardement heeft in totaal aan zeven mensen het leven gekost. Twee van hen waren mijn schoonmoeder Johanna Cornelia van Maaren-van Tellingen (63 jaar) en mijn schoonzus Cornelia Maria van Maaren (36 jaar).

Mijn man heeft zich in al die narigheid heel moedig gedragen, en ons met alle liefde en zorgen omringd. Jarenlang heeft hij er vrijwel niet over gesproken. De laatste maanden van zijn leven is hij heel erg ziek geweest. Als de koorts heel hoog was, pakte hij mij vast en hij zei: 'Toe, zoek een schuilplaats voor ons. Er komen vliegtuigen met bommen op ons af.' Hij was dan zo verschrikkelijk angstig. Toen begreep ik pas hoe erg hij de oorlog ervaren had. Tegelijkertijd is hij voor mij en de kinderen altijd zo rustig, lief en bezorgd geweest.

Johanna Cornelia van Maaren-de Kroon

Het graf van Aaltje Jonker

In de vorige nieuwsbrief (najaar 2014) stond een artikel over het grafteken van Ida de Vries-Jonker, dat door een tweede, afwijkende exemplaar was vervangen. Van haar kleindochter, mevrouw A. Molegraaf-ter Steeg, kregen we de vraag of de stichting wist wat er gebeurd was.

Er is iets bijzonders op de oude foto met het graf van Aaltje Jonker te zien. Links boven het grafteken (in de cirkel) is een beeld te zien van een zittende man. Het beeld stond op het graf van Eduard Cornelis Antheunis. Het is de enige foto in ons bezit waar het beeld op staat.

Korte tijd later stuurde zij ook een oude foto, met daarop het graf van Ida's zuster Aaltje Jonker erop. Zij ligt ook op de Oude Begraafplaats. Ook hier wijkt de grafsteen die nu op het graf staat af van die op de foto. En ook hier stelde mevrouw Molegraaf de vraag:

wat is er met de originele steen gebeurd? Het oorspronkelijke grafteken was uitgevoerd met 'verheven' letters, bij de huidige steen zijn de letters juist 'verdiept'. Ze zijn beide van marmer. Als je naar de vorm van de steen kijkt, lijken ze identiek te zijn.

Het meest voor de hand liggende antwoord is dat het dezelfde steen betreft. Mogelijk was de belettering van de eerste zó slecht geworden dat er besloten was het gedenkteken weer glad te slijpen en verdiepte letters toe te passen. Ook is het van het midden naar het hoofdeind van het graf verplaatst.

Aaltje Jonker is met Pieter Teunis van den End getrouwd in Gouda op 3 februari 1909.

Op hun gezinskaart staan vijf kinderen vermeld: Aartje, Nicolaas Hendrik, Hendrika, Engeltje en Pieter Teunis.

Als beroep staat eerst 'koopman' vermeld en later 'koopman in veevoeders'. Zij hebben gewoond in de Graaf van Bloisstraat, Zeugstraat en Regentesseplantsoen. Tussendoor zijn zij ook tweemaal in Soest woonachtig geweest.

Na het overlijden van Aaltje Jonker is Pieter Teunis in 1937 getrouwd met Neeltje Vermeer uit Haarlem.

Na zijn dood in 1947 is Pieter Teunis in het graf van Aaltje bijgezet. Hun gezamenlijke graf is te vinden op B.ll.4.

De redactie stelt bijdragen van donateurs, lezers en belangstellenden bijzonder op prijs!

Teksten, bij voorkeur in Word, kunnen per e-mail worden ingeleverd bij het secretariaat:
info@oudebegraafplaatsgouda.nl.

Voor de najaarseditie ligt de uiterste datum van inzending rond 31 oktober en voor de voorjaarseditie rond 10 april.

Begraafplaats Groenesteeg in Leiden

Naar aanleiding van de cursus 'Het maken van een beheerplan voor begraafplaatsen', die plaatsvond in de aula van de begraafplaats Groenesteeg in Leiden, leek het me interessant een artikel aan deze begraafplaats te wijden.

Tot 1813, tegen het einde van de Franse tijd, werden de rijken in Leiden begraven in kerken, zoals de Pieterskerk, de Hooglandse kerk en de Vrouwenkerk, en de armen op drie bolwerken.

Per 1 januari 1813 verbood Napoleon echter het begraven in kerken. Voor de Leidse notabelen werd daarom begin 1813 het bolwerk aan het einde van de Groenesteeg ingericht als laatste rustplaats. De eerste begrafenis vond op 19 maart 1813 plaats.

Toen eind 1813 de Franse overheersing werd beëindigd en koning Willem I op de troon kwam, mocht er weer in kerken worden begraven. In 1827 werd een Koninklijk Besluit uitgevaardigd, waarin het begraven in kerken vanaf 1829 definitief verboden werd. Stadsarchitect Salomon van der Paauw werd gevraagd om voor de begraafplaats Groenesteeg een ontwerp te maken voor het uitgraven van de wandelpaden, het beplanten van het bolwerk en de bouw van de aula. In 1828 werd gestart met de uitvoering. Anderhalve eeuw lang werd er begraven. De bewoners van de

zes Groenestegen zagen regelmatig rouwstoeten met zwarte bepluimde paarden voorbijtrekken. Hoogleraren, fabrikanten, predikanten, kunstenaars en stadsbestuurders vonden er hun laatste rustplaats. Vele lijkredes zijn hier uitgesproken. Hoeveel Leidenaars hebben er niet met een 'huilebalk' (een ingehuurd rouwklager) achter de baar gelopen en hoeveel lieten er niet bij het verlaten van de dodenakker een geldstuk vallen in de collectebus in de muur van de aula met het opschrift 'Gedenkt den Armen'.

Sinds 1975 wordt er niet meer begraven op de begraafplaats Groenesteeg. Om verval en verloedering te voorkomen verenigden verontruste burgers zich eerst in een werkgroep en later in de Stichting tot instandhouding van de begraafplaats Groenesteeg te Leiden. Mede op haar initiatief werd de begraafplaats in 1993 in oude luister hersteld en de aula gerestaureerd. Ook werd de beplanting onder handen genomen. Hierdoor kreeg dit deel van de groene gordel rondom de zeventiende-eeuwse binnenstad weer de vorm terug die Salomon van de Paauw het in 1827 gaf.

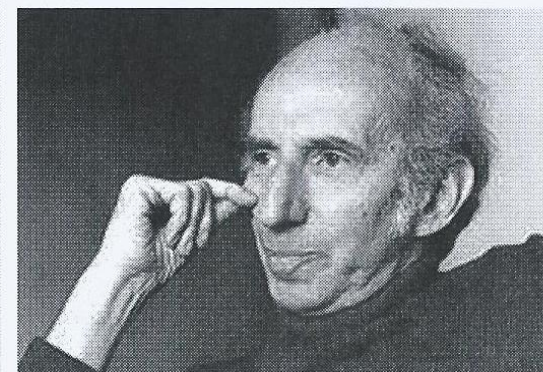
De in opdracht van de gemeente Leiden uitgevoerde werkzaamheden hebben er toe geleid dat er weer een plaats van rust en van respect voor de doden is ontstaan. Voor haar inspanning is de gemeente in 1993 door de Europese Commissie beloond met een stipendium in het kader van de actie 'Steun voor modelprojecten met het oog op de instandhouding van het architectonisch erfgoed van de Europese Gemeenschap'.

Langzamerhand is het nu weer tijd om de begraafplaats aan te pakken in de strijd tegen aantasting door weer en wind. Er is een inventarisatie gemaakt van de graven die opgeknapt moeten worden en in juli 2014 is een begin gemaakt met de werkzaamheden. De restauratie wordt ook nu weer in opdracht van de gemeente Leiden uitgevoerd.

Ed van Rossum

De unieke stem van Leo Vroman

In deze nieuwsbrief zijn er al diverse dichters uit binnen- en buitenland voor het voetlicht gebracht. Maar nog niet een uit Gouda zelf. En wie komt er dan meer in aanmerking dan Leo Vroman?

Leo Vroman

Dit jaar, op 10 april, was het 100 jaar geleden dat hij in Gouda werd geboren en onlangs is dan ook een beeld van hem onthuld op de Chocoladefabriek: een meer dan terecht huldeblijk voor een man die tot de grootste Nederlandse dichters van de twintigste eeuw behoorde. Vroman had een unieke, toegankelijke en herkenbare stijl die vrijwel altijd gekenmerkt werd door iets grilligs en speels, soms zelfs surrealistisch (maar nooit ongenaakbaar).

Het is een beetje de tragiek van Gouda dat haar helden er vaak maar heel kort hebben vertoefd, en niet zelden tegen wil en dank. Denk aan Erasmus, die om destijds wel begrijpelijke redenen (maar toch...) liever niet al te veel met Gouda geassocieerd wilde worden. Of aan Coornhert, de vader van het tolerante burgerschap, die moest vluchten uit Delft en pas de laatste jaren van zijn leven in Gouda verbleef.

Vroman heeft, mede dankzij mensen als Inez Meter, nooit het contact met Gouda laten verwateren, maar feit is dat hij al in 1947 is geëmigreerd en sinds 1951 Amerikaans staatsburger was.

Hoe dan ook, Leo Vroman was een bijzondere man en een groot kunstenaar.

Zijn laatste gedicht, 'Einde', schreef hij minder dan twee weken voor zijn dood op 22 februari 2014:

*Hij lijkt vast minder erg –
die lief bijeengebrachte
hoop spaanders van mijn gedachten –
op mij dan op een berg.
Waar zal die laaiende gestalte
van mij dan uit bestaan
en waar kwam die al te late
eerste vonk vandaan?*

Beeld van Leo Vroman gemaakt door Jeroen Henneman

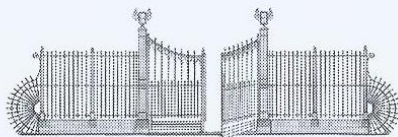
OPROEP!!! AAN ALLE DONATEURS EN SYMPATHISANTEN

Al vele jaren zijn wij actief voor de Oude Begraafplaats aan de Vorstmanstraat/Prins Hendrikstraat in Gouda. Wij doen dit met veel enthousiasme en plezier. Trots zijn we bijvoorbeeld op onze website, de restauratie van het baarhuisje, het plaatsen van het monument voor ongebooren kinderen en de open dagen. Al die jaren doen we dit met een betrekkelijk klein groepje mensen. Voor een aantal vrijwilligers beginnen de jaren echter te tellen en dat dwingt soms tot een pas op de plaats. Bij anderen zijn drukke werkzaamheden er de oorzaak van dat men moet stoppen. Om te voorkomen dat onze activiteiten in gevaar komen, zoeken we **dringend** versterking van ons bestuur.

Per 1 januari 2015 zijn de posten **secretaris** en **penningmeester** vacant. Heeft u interesse, dan kunt dit kenbaar maken aan de secretaris of via info@oudebegraafplaatsgouda.nl. Ook voor ander vrijwilligerswerk houden wij ons aanbevolen.

Ed van Rossum,
Voorzitter Stichting Oude Begraafplaats

Pro
r-f
and
paf

Colofon

Adres: Prins Hendrikstraat 3, 2802 JA Gouda

Website: www.oudebegraafplaatsgouda.nl

Voor reacties op deze nieuwsbrief, maar ook voor verdere vragen, suggesties etc. kunt u contact opnemen met ons secretariaat: e-mail info@oudebegraafplaatsgouda.nl

Donaties van minimaal € 12,- kunt u overmaken op:
rekeningnummer NL78INGB0008033902
t.n.v. Stichting Oude Begraafplaats te Gouda

Voor vragen over asverstrooiing kunt u zich wenden tot
Begraafplaats/crematorium IJsselhof

Yarden

Postbus 1086

2800 BB Gouda

tel. 0182 514391

Voor informatie over de graven kunt u zich richten tot

Koos Massar

Binnenkade 31

2806 AZ Gouda

tel. 0182 515034

Opmaak nieuwsbrief: Anneke Strootman

Druk: Luma Drukwerkservice, Stolwijk

